

Bræva til Sosialin

»LJÓÐ YVIR LANDIÐ« — SJÁLSTÝRI

I blöðunum og útvarpinum hefur ein hoyrt um ferðir Hákon Djuhuusar, lögmann, til Danmarkar at samráðast um at fáa milljónir krónur av danskum peningi. Vít hava sæð sama mann ganga skryddan við Dannebrogsmærki í bringuni, og vít hava hoyrt sama mann kalla Føroya fyrsta berghol — golið við føroyskum pengum — upp eftir danska konginum.

Mær kemur nú fyrri, at »sjálvstýrið«, hesin maður plagar at tala um, ikki botnar so djúpt; men at tað ongatíð hefur verið niðanfyrri halsvølin á honum.

Tað longesta Hákon Djuhuus er komin á sjálvstýrisleið, tykir mær, er tá hann á einumhvørjum røðarapalli endurtekur orðini:

»Ljóð yvir landið...«

Sjálvstýrismaður.

Brævakassin

Sosialurin

Kann brævakassin gera so væl at greiða mær frá, hvussu tað liggur fyrri tá ein er føddur í Føroyum og hefur havt borgararætt her, men síðan fer til fremmandt land, býr har leingi og fer borgararættin og síðan vendir heim aftur og ætlar sær at verða bústíandi her.

Úttanlanda-føroyingur.

SVAR: Um ein er føddur í Føroyum og hefur livað her, hagar til ein er 18 ár, kann ein fáa aftur síni borgararættindi her, tá ein aftur hefur búið her í tvey ár, og eigur ein tá at venda sær til avvarandi myndugleikar — fólkeyðirlitið — fyrri endaliga at greiða hesi viðurskipti.

Til brævakassin

Tá tað býur mær hart imóti at brúka brillur, og eg havi hoyrt, at ein kann fáa ósjónligar brillur at seta uppá eygum, loyvi eg mær at spyrja, um hetta er rætt, og hvør prísurin kann vera?

A. Joensen.

SVAR: Okkum verður upplýst, at tað ber til at fáa kontaktilsur — brilluglós — at seta beinleiðis í eyggu; men teir eru dýrir, minst 300 kr. Neyðugt er at tala við eygnaleknan.

SOSIALURIN

UNDIRVISING AV DEYVUM OG DUMBUM

Tað hefur verið stórsaknur, at tey børn, sum hava verið fyrri teirri vanlagnu ikki at kunna tala og sum haraftir viðhvørt heldur ikki hava kunna hoyrt, hava noyðst at farið til Danmarkar á skúla til venjingar og lærdoms.

Undir seinasta landsstýri var aftur gjørt, fyrri at kunna veita hesum bestu líkindi her á landi til venjing og lærdoms og vunnid fram móti málinum at seta slíkan skúla á stovni, tá umráðandi er at tilk børn verða verandi í Føroyum og ikki koma burtur til viðurskipti, ið eru okkara ov ólík, og ikki minst

er tað ein ósigligur fyrimunur hjá foreldrunum at hava slík børn so nær at heiminum ella heimbýgdini sum gjørligt.

Øllum myndugleikum og ikki minst seinasta landsstýri hava vit at takka fyrri, at vit veruliga vunnu langt ávegis við hesum máli.

BAÐ UT

+ ljóðar tað marhættligt at, tá
+ »Dagblaðið« skrivur um at út-
+ bygja sosiallóggevuna, tí tað
+ vóru jú fólkalokksmenn, sum
+ á fyrsta sinni feldu málið um
+ fólkapensjónina, og tað vóru
+ fólkalokksmenn, sum bóðu
+ tjóðveldismenn um at atkveða
+ inni sosiallóggevuni, eins og
+ var »Dagblaðið« sum skrivaði,
+ at javnaðarmenn høvdu rygg-
+ brotið Føroyingar, tá henda
+ lóg var framd.

eygjað

PAX — ja, soleiðis skírur ein huldumaður seg í »14. september« undan seinasta vali, og hann skrivur m. a.:

»Vit sum vilja hava henda fíndanskapin (t. e. hervaldið, Nato o. s. fr.) burtur úr aftur landinum, vit hava ongan annan møguleika í dag at gera vart við okkum, uttan at velja tjóðveldisflokkinn...«

Og tað víta vit, at tjóðveldisflokkurin fer ikki at slaka í hesum máli...«

VIÐM:

Hvat hava so tjóðveldismenn gjørt í hesum máli, síðan teir komu í landsstýrið, harra Pax?

Tú hevur hvørki hoyrt teir, er heldur »14. sept.« grett eitt orð um hervaldið!

Frá tjóðveldisins síðu er elnki hent, enn at sjálvur atomkandidaturin Karsten Hoydal hefur verið í Mjorkadali til cocktail-party og drukkið skál fyrri hervaldinum.

Nei, PAX, hasir fýrarnir slaka ikki!

Veitst tú

AT málið um ellisrentu og avlamsrentu á fyrsta sinni kom á ting í 1922. Tað vóru danir, sum bóðu lógtingi gera eitt uppskot til lóg um sosiala trygd fyrri føroyingar; men at sambandi og sjálvstýrið á hvørjum ári framvyr bara sögdu: SAGEN UDSÆTTES TIL NÆSTE AR

AT ikki fyrr enn javnaðarmenn komu á ting í 1928 varð nakað gjørt við hesi mál, men nevndu afturhaldsflokkar vóru trekir at fáa á gløð.

AT tað tó eydnaðist javnaðarmennum at draga teir so langt at teir at enda gingu við til at fremja hesi uppskot, sum í mun til tað, ið frammanundan var, var eitt framstíg.

AT tað, sum kom burtur við tíðini, sum bara gjordist eitt eitt, ein krypslrenta, ið hvørki var at liva ella doyggja av.

AT somu flokkar og uppi teimum fólkalokksmenn vóru við til í

Eitt vorðisum búgv at taka við

HIN VELDUGA UM- OG NÝSKIPANIN, SUM HENDI, MEÐ AN JAVNAÐARFLOKKURIN ÁTTI »INITIATIVIÐ« Í LAND STYRNUM OG Á TINGI STUTTLIGT AT SIGGJA FRUKTIRNAR

»Tað er eingin føroyingur, sum ikki viðgongur, at undir seinasta landsstýrinum hendi almikið.

Fyri ikki at tala bara í leysum orðum, men heldur vísa á veruleikar, sum til fulnar prógva yvirskriftina í hesi grein, vil eg gjarna, hóast eg veit, at flestir lesandi føroyingar eru greiðir yvir tað, nevna og vísa á:

1. Hin stóra nýggja skipaflotan, sum kom, og sum var farin til smiðingar, undir seinasta landsstýrinum.

2. Ileggingarlóginar sum »Industrifløggrunnurin« danski, ið varð settur í gildi í Føroyum, og við hvørjum vit fingi hópin av turkilógum og øðrum idnaðarvirkinum bygd.

»Egnsudviklingslógini«, ið upprunaliga var av ætlað til serlig dansk landøki, har ið arbeiðsloysi var, men sum við »initiativ« frá seinasta landsstýri varð sett í gildi í Føroyum, og sum longu hefur møguliggjort bygging av risavirkjunum á Rundingi í Havn og á Skála, og sum er til reiðar at læna til aðrar líkaso týdingarmiklar landsuppávur, bara vilji er í Føroyum at fremja hesar uppávur.

»Ungdommens uddannelsesfond«, sum eisini við »initiativ« frá landsstýrisins síðu varð sett í gildi fyrri Føroyar, og sum fyrri stórta partin ger tað møguligt hjá ognarleysum børnum at lesa viðari til student, lærara ella lekna, verkfrøðing, prest ella annað starv, ið lærðaskúlalesnaður skal til. Og tað er, sum freittist, í hyggju hjá ríkisstýrinum at økja um henda grunnin, ið eisini vil koma okkara lesandi fólki til góða.

1956 at fella tað fyrsta uppskotið, men gingu við til at taka næsta uppskotið til kanningar, hvat víldi siga tað sama sum í 1922: SAGEN UDSÆTTES TIL NÆSTE AR — og tað gjørdi hon eisini.

BARNAMATUR

GATA. Setir tú bókstævmar niðanfyrri annarleiðs saman, fært tú starv, sum summer kvinnur hava. (Ikki óttast um fornavnið her er føroyskt og eftirnafnið russiskt!)

KARIN SUKOV

Ein aftrat. So royna vit við einum bókstavi aftrat hvørja ferð:

1 = bokstavur
1 2 = ill
1 2 3 = pil
1 2 3 4 = pili
1 2 3 4 5 = sinnisstøða
1 2 3 4 5 6 = hann var i

VERULEIKI

TAÐ ER VERULEIKI

AT Erlendur Patursson, sum eiga skal fiskimálaráðharrin, vísti okkara Grønlandsmonnum og Grønlandsnálinum so lítlan ans, at hann ikki fór sjálvur, men sendi N. Wincher Poulsen til kanningarferð til Grønlands so royndist og royndist fremsi maður fiskimannu.

I samband við hesar vunnu íleggingarskipanir er ikki at gloyma ta størstu íleggingarskipanina av øllum, avgerðin um stovnanina av 60 milljónagrunninum, sum kom í lag við P. M. Dams samráðingum við ríkisstýrið.

3. Tey viðkaðu rættindini í Grønlandi. Tey afturvunnu rættindini í Islandi og Noregi, og so ikki at gloyma

4. avtøka av fólkalokkska, sambandska og gamla sjálvstýrisins 10 árslanga 3-mílasáttmála út frá óbeinum linjum, og so

5. nú. áðrenn seinasta landsstýrið fór frá, uppsøgn av núverandi 6 mla fiskimarkinum og endiliga við kongsin undirskrift lögfasta avgerð um, at fiskimarkið á várið 1964 skal verða flutt út til 12 mil út frá heinum linjum.

6. avgerð um at bygja eitt føroyskt vaktarskip, sum hevði verið í bygging, um hetta landsstýrið ikki hevði komið til og lopið spillu í.

7. eitt nýtt hypermoderna danski inspektionarskip alt árið við Føroyar við øllum nútímans tokugreidum og við ikki minni enn einum helikoptara til hjálpar at fljúga út og koma sum tjóvar á nætt yvir fiskitjóvarnar.

Eg kundi hildið fram við mí mongum ávisingum enn sum t. d. øllum teimum stóru almennu arbeiðum, sum vóru sett í gerð undir seinasta landsstýrinum, ella sum vóru fyrrrekað og fullt út finansierað og klár til at byrja. Her hugsi eg serliga uppá:

fann stóra vegaplánn uppá 75 milliónur
landssjúkrahúsið,
sinnissjúkrahúsið.

nýggjón lærarskúla og aðra stóra skúlabýgging.

Og afturat øllum hesum vóru allir grannar tvífaldaðir, førdi ajour og á tremur.

Tá ið Kjartan Mohr og aðrir politikkastar innanfyri sjálvstýrissamgonguna hava roynt at sagt fólki, at alt hetta hefur verið tómar kassar við sær, so er tað alto so skeivt sum tað kann vera.

Ikki bara tað, at allir grannar vóru tvífaldaðir og ajour, men landskassans rakstrarroknskapir vóru stórt yvirskot, (sum tessverri fór í hallið av teimum villu og skilaleysu spekuláttum, ið hitti á fráfarna landsstýrið var komið at hanga uppá vegna úáverandi landsstýrismanns, núverandi lögmanns Hákon Djuhuus óvitagerð niðri í Keypmannahavn.)

Seinasta árs rakstraravlop var ikki minni enn stívar 5 milljónur.

— — —

Eitt vorðisum búgv at taka við. Tá ið vit nú frætta um framleiðsluekingina, ið stavar frá teimum mongu nýggju skipunum, ømt hitt nógva arbeiðið manga staðni kring um í landinum, so gleðast vit javnaðarmenn, tí tað er við at henda, sum javnaðarmenn í samráði við donsku stjórnina høvdu lagt alla orkuna á at leggja til rættis.

Vit gleðast við at siggja fruktna av politikkinum hjá seinasta landsstýri, og lógtingsmanning, har ið javnaðarmenn áttu »initiativ«.

Vit vita, at Føroya fólk sær hetta, og vit ivast tí ikki í, at Føroya fólk aftur vil hava boð eftir javnaðarmonnum.

Her á landi sum kring allan upp lýsta heiminn sær fjöldin, at hon eigur bara ein politikk, sum hon kann kalla sín, og tað er

SOSIALISMAN.

Bygdarjavnaðarmáður.

Niels á Velbastað

I øllum føroyskum blöðum hava staoðs greinir við vøkrum minnisorðum um Niels Mikkelsen, sum so knappliga varð tikin burtur frá konu og børnum, meðan hann stóð mitt í arbeiði sínum. Hetta hendi á nátt. Ikki var hetta fyrsta rættin, ið Niels arbeiðið, meðan onnur sövdu. Hann var ikki føddur til góðs ella gull. Tó so, at eina trøð arvaði hann aftaná pápa sín, Karl norðuri á Heyggi, á Velbastað, sum var giftur við mostur minni, Katrin, ættað úr Jógvansstovu í Leirvík.

Tá ið eg var 11 ára gamal, var eg á fyrsta sinni á Velbastað og spældi við Niels, og síðan vítaði eg ofta heim á Velbastað, bæði meðan eg gekk á lærarskúlan í Havn og so aftur av og á seinri. Altíð var hugnaligt at koma eitt leyarkvöld heim hagar burtur frá býlivinum, sum ein ofta folir seg troytan av.

Karl norðuri á Heyggi á Velbastað varð heiðraður sum dugnamaður, og tað hevði hann uppihótið, og Niels gekk tridliga í tótspor fadirsins, sum Páll bóndi í Kirkjubø sigur við hesum orðum: »Vissur fjallmaður var Niels hjá bondrum á Velbastað og eisini her í Kirkjubø, og so leggur Páll bóndi hesi orð aftrat: »Og undir máliðnum varð tað Niels við sinum skemti, ið fekk fjallmenninar at gloyma móðina. Aðalstarv hansara kom at verða at viðlíkahalda sóknarkeggin, at hann gjørdi eft sera gott arbeiði, altíð fúsar og fróur til nokur skemtunarorð, um

einhvør bilur stoðaði á. Niels giftist Bergit, dóttir Niels í Heiðunum og Jónuna Mariu fodd Arge. Hann bygdi sær hús á trøð sinni og gjørdist heimamaður. Hann var rættur traðarmaður og hevði serligt hegni at umfara djór av hvørjum slag tey vóru. Tað var, sum alt lívdi og treivst undir hansara hondum.

Nógv annað kundi verið at sagt, men lat meg enda við at siga, nokur orð til terra, ið eftir sita. Eg veit, at tí hava mist ein góðan og trúfastan mann og pápa.

Ein dagin segði eg við Bergit: »Tú ert ein frálíka røsk og góð kona, og eg eri glaður yvir, at Niels hefur fingið eina so góða konu. Tá svaraði Bergit: »So, tað heldur tú. Men eitt skal eg siga tær, at eg havi fingið ein so góðan mann, at hann hevur so hjartaliga uppihótið at hava eina góða konu.«

Ja, eg veit, at Bergit og Niels hóskaðu so væl saman sum nokur hjún. Bæði líka røsk og arbeiðsamt við lættum og frískum lyndi. Sorgin er stór. Men ein ungur er tann, at Niels átti ongan óvin men nógvar vinar, og øll hava gott at minnst á hann. Tað seest eisini í øllum føroyskum blöðum, sum øll eru á einum máli: um tað, at Niels var eitt av teimum fólku, sum fekk sólna at skína allastaðni har hann var.

Fríð og signing lýsa vit yvir máni hansara.

Jóhann H. Dambjørg.